

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 7. An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritorum prævisionem sit per excessum prolata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

ibi plura. Timor quidem, si desinat esse purè servilis, & per aliquem Dei amorem incipiat esse castus, est bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quæ de re & subtilissimè, & eruditissimè disputarunt duo insignes Lovanienfis Academiæ Doctores Christianus Lupus, & Franciscus Feracques Augustiniani editis à sexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris testamenti Patres non sub lege tantum fuere, sed sub gratiâ adjuvante, quia propria infirmitatis conscii ad sectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterum omnibus hominibus adesse auxilium saltem remotum, mihi videor colligere ex Augustino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc sententiam recitat, approbatque adversus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & se ipsos innocentes asserabant: *Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cum verò ubique sit præsens, qui multis modis per creaturam sibi Domino servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, diligentem adhorretur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, sed quòd negligis credere, quòd ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* In quo autem consistant hujusmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim miris modis Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Augustinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. verissimè affirmat, quos modos fatius est humili silentio venerari, quàm curiosâ disputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono persever. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus atate jam grandibus impiis cur iste ita vocetur, ut vocantem sequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem sequatur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non sequitur, est per auxilium debile, & remotum, quo intellectus transeuntè tantum quasdam bonas cogitationes elicit, sed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, sed leviter tantum excitent, & citò citius intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo scelerum usu obdurata feratur.

§. VII.

An sententia Sancti Augustini de prædestinatione ad gloriam ante omnem meritum prævisio-nem sit per excessum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in questione etiam de prædestinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Augustino excessum obijciunt. Adamus lib. 3. sui Calvinii destructi hæc de eodem scribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando constat ipsum in materiâ de gratiâ, & prædestinatione cum excessu locutum esse, ac verba ipsius esse mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi esse debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Augustini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicitur es, egregie corrector.* Moraines, cum dixisset, Didacum Ruizium ex Sancto Augustino gratuitam prædestinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falsum supponit, & si Augustinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, que nulla est, sed ætus disputationis ad hoc illum impelleret.* diisp. 9. num. 50. Verùm sententiam illam de gra-

tuitâ prædestinatione ad gloriam antè prævisa merita docuere Sanctus Prosper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epistolâ Synodicâ, alique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienfis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem eondidit, ipse prædestinatione suâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in suâ sempiternâ, atque incommutabili habet voluntate dispositum.* Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione profiteri, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obstitit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratis elegit, & prædestinavit ad regnum.

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, absque eâ doctrinâ de prædestinatione Ecclesiæ causam adversus Pelagianos per plures annos fuisse defensam, ut refert Hilarius in Epistolâ ad Augustinum, & quibus Sanctus Doctor respondens lib. de Dono persever. cap. 20. ait: *Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam postea diligentius, & operosius, cum jam contrâ Pelagianos disputarem, defendere necessitas compulit.* Didicimus enim singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias questiones, contrâ quas diligentius defenderetur scripturâ divinâ, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Porro cuiam major fides habenda est Augustino-ne, qui ad illud de prædestinatione dogma asserendum se necessitate compulsus testatur, ad Pelagianos diligentius ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, seu connexionem ab Augustino facilitatum commisit? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrâ eosdem probabimus. Magnus ille Ecclesiasticorum Annalium Scriptor Baronius ipsos Recentiores excessus meritò accusat, qui Calvinii hæresim fugientes, in alterum extremum à Sancti Augustini doctrinâ discedentes declinant, & quidè in hac materiâ de prædestinatione: *Cum igitur, inquit, Fausti sententiæ ubique ab Ecclesiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Augustini de prædestinatione sententiâ recedunt, cum alioqui arma non desint, quibus adversarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem disputari in utramque partem cepit in Scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces gravissimo, eoque domestico testimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili universæ Societatis moderatore prævio sex doctissimorum Theologorum ejusdem sodalati examina, selectæ sunt quædam sententiæ omnibus suis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porro pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum est prædestinationis nec rationem, nec conditionem esse ex parte nostrâ.* Id ad pietatem parùm pertinere dicit aliquis. At hanc Augustini doctrinam non modò communiter Theologorum schola jam recipi sed & Ecclesiæ Patres per mille, & ducentos circiter

annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & responsis Pontificum Romanorum, nempe Zosimi, Sixti, Cælestini, Leonis, Gelasii, apud quos Massilienses, Cassianus, Faustus, aliique hujus prædestinationis oppugnatores malè semper audierunt. Examinata hæc cum aliis sententia fuit ab Joanne Azorio Hispano, Gaspere Gonzalez Lusitano, Jacobo Tirio Gallo, Petro Bufeo Austriaco, Antonio Guisano ex superiori Germaniâ, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri asseritur. Augusta Theologorum nomina. Et hi quidem Sancti Augustini sententiam de gratiosâ prædestinatione ad gloriam ante meritum prævisionem defendebant, antequam Augustiniani excessus fingerentur. Hoc idem assertum Sanctus Thomas, ejusque nobilissima Schola, ac melior Scotistarum pars, itemque è Societate plurimi gravissimi, ac doctissimi Scriptores propugnant, quorum judicia contra Recentiorum censuras appello.

§. VIII.

An Sanctus Augustinus excefferit docens, copulam conjugalem solius voluptatis gratiâ esse peccatum veniale?

Docuit Augustinus, copulam cum uxore absque proli generandâ voluntate propter solam delectationem esse peccatum veniale. Non placet hoc dictum Augustini Morainio, sed ait disp. 16. num. 22. *excefferit interdum astu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinasse.* Ne id vitii Augustino obijciens Lectorum oculos offendat, accusationis acerbiter ad verbum interdum mitigat, cum tamen, uti dicebam, passim & ubique in hocce excessus præcipitem Augustinum faciat. Cæterum Sancti Doctoris sententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholasticorum judicio verissima est. Inquit Augustinus Tomo 6. lib. de Bonò conjugali cap. 6. *Conjugalis enim concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiscentiâ verò satiandâ, sed tamen cum conjugate, propter fidem thori veniendâ habet culpam.* Hoc assertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Constitut. Apost. ut dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, si quis eâ etiam utatur in conjugio, est præter leges, & injusta, & à ratione aliena.* In eadem sententiâ est Sanctus Anselmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem dico secundum indulgentiam, ubi ait: Tunc enim solum conjuges sine culpâ sunt in admixtione, cum non pro explendâ libidine, sed pro suscipiendâ prole miscentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ sit pro solâ voluptate, veniam accipit propter nuptias.* Sanctus Fulgentius in Epist. de Debito conjugali cap. 3. scribit: *Conjugatus ergo si fornicetur, damnabiliter peccat; si verò thori fidem non deserat, sed in uxore suâ naturali dumtaxat usu aliquantulum intemperatus excedat, non solum scilicet generationem querens, sed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidem sine culpâ non facit.* Et cap. 4. *Retent ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, si mulieri non miscetur alteri, quisquis non pro solâ generatione, sed etiam propter fragilitatem carnis suæ miscetur uxori.* Sed ex Sancto Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cum Sanctus Augustinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miserat, quadam dubia eidem proposuisset, inter quæ num. vir suæ conjugi permixtus, antequam aquâ lavaretur, Ecclesiam ingredi posset,

vel ad Sacram Communionem accedere, respondet Sanctus Pontifex lib. 12. Epist. cap. 10. ad interrog. Aug. *Romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit, post admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem querere, & ab ingressu Ecclesiæ paululum reverenter abstinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam esse conjugium, sed quia ipsa licita admixtio conjugum sine voluptate carnis fieri non potest, à sacri loci ingressu abstinendum est, quia voluptas ipsa esse sine culpâ nullatenus potest.* Et postea: *Si quis ergo suam conjugem non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo Corporis Dominici, sanguisque mysterio suo est relinquendus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere. Cum verò non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de suâ commixtione, quod desinant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico secundum indulgentiam, ait: Non enim indulgetur, quod licet, & iustum est. Quod enim indulgeri dixit, culpam esse monstravit.* En non solum Augustini sententiam asseritam à Gregorio Magno ex Apostolica Sede ad fidelium instructionem loquente, verum etiam ex Apostolo, & ex antiquo Romanæ Ecclesiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anselmum, & Clementem ad præcipitia deflexisse dices? at isti nullo æstu disputationis abrepti illa dixere, undè gravius errasse sanè dicendi sunt, cum Augustinum zelus hostium expugnandorum excuset.

Sed volo ostendere, Theologiæ Scholasticæ Proceres in eadem sententiâ cum Augustino concinere. Primus sit, quem omnes secuti sunt, Magister Sententiarum, qui in 4. dist. 31. ita scribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum est in illis, qui non gratiâ proli generandâ, quorum voluptas non est sine peccato.* Et loquitur de conjugatis. Accedat Albertus Magnus Tom. 16. 4. sent. dist. 31. art. 21. §. Responsio. ubi ait: *Sed cum sola libido movet &c. aut ferret intra metas honestatis, & concessionis matrimonii, & tunc veniale dicendum est, ut patet ex verbis Augustini in literâ positis.* Dabo huic supparem Alexandrum Alessem. 2. p. Sum. q. 147. memb. 2. *Si enim, inquit, illa delectatio sit sub Deo, veniale peccatum est, excusatur enim propter sacramentum conjugii.* Undè Augustinus de bono conjugali &c. Ita hi duo lumina Theologiæ Scholæ eam sententiam tradunt Augustini auctoritatem secuti. Non dissentit Angelicus Magister Sanctus Thomas distin. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit, utrum peccet mortaliter cognoscens uxorem intendendo solam delectationem, cui quæstioni in fine corporis respondet: *Si autem quæritur delectatio infra limites matrimonii, ut scilicet talis delectatio in aliâ non quæretur, quam in conjugate, sic est veniale peccatum.* Jungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura, qui dist. eadem q. 3. in fine ita judicat: *Si autem in eâ vult delectari, quia uxor, & nullo modo eam cognosceret, si uxor non esset, tunc non est omnimoda inordinatio, & tunc est peccatum veniale, & excusatur per bonum matrimonii, ut non sit mortale.* Postem innumeris Doctores addere, qui plenis suffragiis Augustini sententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctissimum, qui Tom. 3. de Matr. lib. 9. disp. 11. num. 4. hanc thesim proponit: *Secunda conclusio: Actus conjugalis solius voluptatis gratiâ exercitus, nec fines matrimonii transgrediens, est culpa venialis.* Quod sanè assertum quinquaginta Docto-